

*Др Срђан Ђорђевић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу
Др Дејан Матић, ванредни професор
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу*

УДК: 378.4.014:271.2

DOI: 10.46793/DCP23.071M

ТЕОЛОШКЕ ВИСОКОШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

***Сажетак:** У овом раду се разматра проблем положаја теолошких високошколских установа у контексту актуелне позитивноправне регулативе у области високог образовања у Републици Србији. Актуелна ситуација у нашем високом образовању, као и јавна дебата која је претходила усвајању тренутно важећих прописа у овој области, сасвим јасно указују на несумњиву потребу да се приступи анализи управо оних норми којима се регулише рад високошколских установа које остварују академске студијске програме у области теологије једне од традиционалних цркава и верских заједница. Поред тога, потреба за оваквом критичким разматрањем, по себи, потиче и услед несумњивог и немерљивог општедруштвеног значаја који делатност у високом образовању, по природи ствари, сасвим објективно поседује. Управо из наведених разлога овај рад је посвећен, како критичкој анализи назначене регулативе, тако и указивању на могуће правце превазилажења потенцијалних проблема у будућности, како би се делатности у области високог образовања омогућио несметан развој и напредак.*

***Кључне речи:** аутономија универзитета, високо образовање, теолошке високошколске установе, дискриминација, секуларност*

Рад теолошких високошколских установа у Србији представља предмет бројних контроверзи, несугласица и жестоких јавних расправа нешто више од стотину година. Наиме, начелно говорећи, област високог образовања, сама по себи, готово као по правилу, али и по природи ствари, представља подручје у коме се, како се чини, најизразитије одсликавају и преламају, готово без изузетка, сви многобројни изазови са којима се суочава свако друштво. Ово свакако важи и када је реч о нашем друштву. Разлог за овакво стање ствари свакако лежи, једним делом бар, у томе што високо образовање поседује несумњив и, практично, немерљив општедруштвени значај, услед чега оно у сваком друштву и представља, како суштински камен темељац, тако и покретачки замајац целокупног друштвеног развоја. Но, када је реч о

теолошким високошколским установама, жестина сукобљених мишљења, те њихова дуготрајност не могу да буду објашњени искључиво наведеним разлогом. Готово целокупан период од готово 120 година континуираног присуства ових високошколских установа у Србији (укључујући ту и период од преко пола века одсуства ових установа са државног Универзитета) праћен је снажним оспоравањем, како њихове припадности академској заједници оличеној у Универзитету, тако и природе њихове образовне делатности на високом нивоу. Ово се можда најбоље могло и видети приликом повратка теолошких високошколских установа на Универзитет у Београду 2004. године. Жестока јавна расправа настала овим поводом је сасвим јасно показала да у савременом српском друштву не постоји сагласност када је реч о месту и улози теолошких високошколских установа у нас. Да се ситуација у нашем јавном мњењу ни после скоро две деценије није нарочито променила, када је реч о наведеним питањима, можда најбоље сведоче управо реакције једног дела наше јавности везане за промене Закона о високом образовању, које се тичу теолошких високошколских установа. Наиме, тешко је отети се утиску да је очекивана стабилизација односа у високом образовању, након доношења актуелног кровног акта којим се она регулише, упркос понешто жестокој јавној расправи која га је пратила, готово у потпуности изостала. Чак и летимичан поглед на средства јавног информисања у, условно речено, скорије време, не оставља ни мало сумње у погледу жестине изузетно емотивних реакција које су изазвале измене Закона о високом образовању које се тичу теолошких високошколских институција. Упркос томе што су грађани и стручна јавност имали прилику да се упознају са текстом наведених измена пре њиховог усвајања, као и да дају своје предлоге и сугестије у циљу њихове потенцијалне промене у претходној јавној расправи, поприлично бурне реакције заинтересоване јавности готово да ни мало нису изгубиле на свом интензитету. . Ово је наравно, нужно и сасвим разумљиво, указало на несумњиву потребу да се приступи критичкој анализи управо ових норми којима се регулише рад високошколских установа које остварују академске студијске програме у области теологије једне од традиционалних цркава и верских заједница, будући да су управо оне и узрок жестоких јавних оспоравања акта у питању. Овај рад је посвећен, како критичкој анализи назначене регулативе, тако и указивању на могуће правце превазилажења сличних проблема у будућности.

На самом почетку, ваља истаћи да високо образовање у Србији има неколико јасно издвојених етапа у свом развоју. Ове етапе готово да у корак прате кривудава пут друштвених превирања, која су обележила развојни пут модерне српске државе. Након скромних почетака крајем 18. века, оно доживљава пуни полет и развој од почетка деветнаестог века, упоредо са стварањем српске националне државе и зачетака грађанског друштва. Крај тридесетих година 19. века представља значајан период у модерној српској историји и уједно прву етапу у развоју српског високог образовања. Иако је Србија формално правно још увек само један од многобројних турских поседа

у Европи, пут ка самосталности на који је закорачила још почетком 19. века био је све ближи успешном окончању. Истовремено, на унутрашњем плану, ово је време када се у Србији почињу осећати наговештаји нових идеја у културном, економском и друштвеном животу. Упоредо са стварањем организоване државне управе и чврсто установљене државне организације уопште, ово је време када настају прве основе наших просветних установа. Прва гимназија у Србији оснива се 1830. године у Београду под називом Велика школа, да би три године касније била премештена у Крагујевац где ће од 1835. добити назив Гимназија. Само три године касније 1838. године у Крагујевцу је основан Лицеј који ће, након своје трансформације у Велику школу 1863. године у Београду, остати највиша школска установа у Србији све до почетка рада Београдског универзитета 1905. године, када заправо и почиње друга етапа у развоју нашег високошколског образовања. Исте године је, 27. фебруара усвајањем Закона о Универзитету, заједно са још четири високошколске установе (Филозофски, Правни, Медицински и Технички факултет), основан и Православни богословски факултет. Услед неповољних људских и материјалних околности, као и неколико узастопних ратова који су уследили, овај факултет заправо почиње с радом тек 1920. године и у саставу Београдског универзитета остаје све до 1952. године. Наиме, завршетком Другог светског рата и победом комунистичког покрета на овим просторима, долази до наглог раскида са дотадашњим приступом у нашој научној мисли и практичним крајем друге етапе њеног развоја. Совјетска доктрина, као и општи марксистички приступ, имају свепожимајући утицај на целокупну друштвену стварност тога времена у нас. Не може бити било какве сумње да је управо ово идеолошко бремене које је тако тешко притискало наше целокупно друштво заправо и довело до удаљавања Православног богословског факултета са Универзитета. Требало је да прође више од пола века да Влада републике Србије Решењем 05 број 02-82/2004 од 9. јануара 2004. године поништи Решење Владе Народне Републике Србије В.С. бр. 62 од 15. фебруара 1952. године, којим је Богословски факултет, који је до тада био у саставу Универзитета у Београду, укинут као државна установа и тиме врати ову високошколску установу у састав Универзитета.¹ Овим актом је Решење Владе Народне Републике Србије В.С. број 62 од 15. фебруара 1952. године оглашено ништавим на основу члана 257. став 1. тачка 1. Закона о општем управном поступку, будући да је донето у ствари у којој се уопште није могло решавати у управном поступку. Богословски факултет био је основан законом и у саставу Универзитета у Београду, а сам закон није Владу Народне Републике Србије овлашћивао да у управном поступку укине било који факултет, нити да га издвоји из Универзитета у Београду. Та овлашћења нису садржавале ни одредбе Устава Федеративне Народне

¹ Видети Решење Владе Републике Србије 05 број 02-82/2004 од 9. јануара 2004. године, Сл. гласник РС, бр. 3/04.

Републике Југославије и Устава Народне Републике Србије, на које се у свом Решењу позивала Влада Народне Републике Србије. Поред тога, ни тадашње уставне одредбе о одвојености цркве од државе нису давале овлашћења за укидање факултета који је основан законом и на којем се предаје и изучава православна теологија.² Сасвим логично, поништење наведеног акта имало је за последицу то да оно, у формално-правном смислу посматрано, заправо икада није ни постојало и да није произвело ниједну правну последицу, чиме је заправо установљено да је Богословски факултет у ствари државни факултет, да он то никада није ни престао да буде, као и да је Богословски факултет у саставу Универзитета у Београду, те да никада није ни престао да буде у саставу овог универзитета.³ Савим је јасно да овакав став наших највиших органа извршне власти није остао без реакције јавности. Могли су се том приликом чути ставови чији се распон протезао од потпуног одобравања датог потеза, па све апсолутног негирања његове било какве ваљаности. Истицано је, на пример, да Универзитет у Београду, као научна институција, делује у оквиру секуларне државе и да су на универзитету развијене, као и да се предају, бројне дисциплине које улазе и у област религије, као што су: историја религије, филозофија религије, социологије религије, етнологија, антропологија, историја уметности, те да студенти, последично, већ стичу широко образовање и из те области. Сходно томе, упркос друштвеног и културног значаја Православног богословског факултета изнет је став је аутономија и једне и друге институције и њихова одвојеност, како међусобна, тако и од државе, најбоље решење за развој високог образовања, будући да би супротно решење непосредно угрозило слободу критичког мишљења и изражавања на којој почива научно промишљање, као и сам рад Универзитета. Без намере да се улази у детаљну критичку анализу наведених ставова, будући да би тај начин у знатној мери био премашен назначени обим овог рада, ваља приметити да се у великом броју европских држава, које, узгред буди речено имају секуларан карактер, у саставу њихових универзитета или свеучилишта, којима је, без икакве сумње, загарантована аутономија, такође налазе теолошке високошколске установе. Разлог њихове укључености у самосталне високошколске установе нипошто не може да лежи у пукој привржености постојећој традицији. Напротив, разлог оваквог приступа у бројним европским државама почива управо у објективној потреби свеобухватне интердисциплинарности и комплементарности која се остварује на државним универзитетима, односно, свеучилиштима, а у којој равноправно учествују теолошки факултети са другим, нетеолошким факултетима. Па тако, само у Хрватској имамо ситуацију да је, на пример Католички богословски факултет у Загребу у саставу Загребачког

² Видети Аутентично тумачење диспозитива Решења Владе Републике Србије 05 бр. 02-82/2004 од 9. јануара 2004. године, Сл. гласник РС, бр. 51/04.

³ Исто.

свеучилишта.⁴ Такође, Теолошко катехетски одјел је у саставу Задарског свеучилишта.⁵ Поред тога, Католички богословски факултет у Сплиту је у саставу Сплитског свеучилишта.⁶ Када је реч о Словенији, теолошки факултет је у саставу Универзитета у Љубљани.⁷ У Чешкој се, на пример, у оквиру прашког Карловог универзитета налазе чак три теолошка факултета и то, протестантски, католички и хусов.⁸ У Немачкој се, у оквиру Хумболтовог универзитета у Берлину, такође налази теолошка високошколска установа.⁹ Исто важи и за Норвешку, где се у саставу универзитета у Ослу налази теолошки факултет.¹⁰

Већ је указано да ни након скоро две деценије од повратка теолошких високошколских установа на државни универзитет, страствена размена аргумената поводом активности ових установа ни мало није изгубила на својој жестини. Наиме, измене Закона о високом образовању које се тичу теолошких високошколских институција изазвале су жестоке и изузетно емотивне реакције заинтересоване јавности. Реч је о решењим садржаним у члановима 74, 93, 97 109 Закона о високом образовању.¹¹ Управо њима се и регулише рад ових високошколских установа и тиме усклађују постојећи законски прописи са уоченом потребом дефинисања оквира теолошког образовања у Републици Србији усклађеног са његовим посебностима. Па тако, у члану 74. Закона о високом образовању после става 12. додата су три става којима се предвиђа, најпре, да су наведене високошколске установе овлашћене да општим актом пропишу, као неопходан услов, сагласност надлежног органа те цркве или верске заједнице за учешће у конкурсима за избор наставника и сарадника, као и сагласност надлежног органа те цркве или верске заједнице за избор у звање наставника, затим, да дата сагласност надлежног органа цркве или верске заједнице за избор у звање наставника представља обавезан услов за заснивање радног односа, као и да лице које има стечено звање наставника и сарадника у наведеној високошколској установи, губи то звање уколико надлежни орган традиционалне цркве или верске заједнице повуче сагласност дату у смислу члана 74. ст. 8. и 9. овог закона. Поред тога, овим истим чланом прописано је да се поступак повлачења сагласности цркве и верске заједнице за рад

⁴ Видети <https://www.unizg.hr/o-sveucilistu/sastavnice-sveucilista/fakulteti/#KBF>

⁵ Видети <https://tko.unizd.hr/>

⁶ Видети <https://www.unist.hr/sastavnice/fakulteti>

⁷ Видети <https://www.uni-lj.si/studij/clanice/>

⁸ Видети <https://cuni.cz/UK-765.html>

⁹ Видети <https://www.hu-berlin.de/de/einrichtungen-organisation>

¹⁰ Видети <https://www.tf.uio.no/english/>

¹¹ Видети Закон о високом образовању, Сл. гласник РС, бр. 88/2017, 73/2018, 27/2018 - др. закон, 67/2019, 6/2020 - др. закони, 11/2021 - аутентично тумачење, 67/2021, 67/2021 - др. закон и 76/2023

наставника уређује општим актом високошколске установе, тако да буду прописани разлози за повлачење сагласности, учешће представника управе високошколске установе у поступку, као и право на изјашњавање наставника о чијој се сагласности одлучује.¹² Даље, у члану 93. актуелног Закона о високом образовању после става 8. додаје се нови став 9. којим се предвиђа да наставнику коме је повучена сагласност за службу учења на основу члана 74. став 15. овог закона престаје радни однос,¹³ а у члану 97. актуелног закона после става 6. додат је став 7. којим је прописано да су високошколске установе које остварују академске студијске програме у области теологије једне од традиционалних цркава и верских заједница овлашћене да општим актом, поред општих услова за упис кандидата на свим нивоима студија, пропишу и сагласност надлежног органа цркве или верске заједнице, имајући у виду специфичности везане за сврху и природу теолошког образовања, у складу са законом.¹⁴ Такође, на самом крају, у члану 109. актуелног закона о високом образовању и после тачке 5) додата тачка б) којом је прописано да статус студента престаје у случају повлачења сагласности надлежног органа цркве или верске заједнице за студије на тој високошколској установи.¹⁵ Бурне реакције које су наведене измене ранијих законских решења изазвале у јавности нису изненађујуће ни у најмањој мери, наравно, уколико се има у виду све раније изречено о односу једног дела јавности према теолошким високошколским установама у нас. Као најчешће примедбе наведеним усвојеним законским решењима, истицани су ставови о угрожености, односно, потпуном укидању аутономије универзитета гарантоване Уставом, затим тврдње да су дати чланови у супротности са Уставом Републике Србије и то у оном делу који се односи на световност државе, будући да услед предложених допуна у наведеним члановима цркве и верске заједнице више нису одвојене од државе, већ су њихови надлежни органи овлашћени да дају сагласност, како за учешће у конкурсима за избор наставника и сарадника, тако и за избор у звање наставника, као и да укидају звање наставника повлачењем дате сагласности. Такође, истицано је да су наведени чланови, у супротности са Уставом Републике Србије у делу који се односи на забрану дискриминације, будући да се допунама које су у њима предвиђене, студенти и наставници, на високошколским установама које остварују академске студијске програме у области теологије једне од традиционалних цркава и верских заједница, дискриминисани, обзиром да се за њихово студирање и рад, то јест, прекид радног односа, постављају посебни услови, који иначе не важе за друге студенте и наставнике, на свим другим високошколским установама у

¹² Исто, чл. 74.

¹³ Исто, чл. 93.

¹⁴ Исто, чл. 97.

¹⁵ Исто, чл. 109.

Републици Србији. Остављајући по страни, за сада, тврдње о угроженој аутономији универзитета, загарантованој 72. чланом Устава Републике Србије, на овом месту се ваља најпре позабавити питањем угрожавања секуларног карактера Републике Србије које се наведеним законским члановима наводно чини. Начелно говорећи, однос државе и верских организација може бити уређен, односно, организован, на два начина. Први подразумева потпуну испреплетаност и неодвојивост наведених друштвених организација (такозвана теократска држава или пак успостављање државне цркве), док други подразумева њихову одвојеност (која може бити строга, односно, стриктна и представља израз доминантног секуларизма и лаицизма, али и кооперативна, која допушта сарадњу и признавање многобројних заједничких задатака на којима наведене организације могу да заједнички делују). Устав Републике Србије усваја други приступ и то у његовом кооперативном виду, односно, нашим највишим правним актом је прописано да је однос верских заједница и државе заснован на принципу кооперативне одвојености. Односно, једноставније речено, напим највишим правним актом није установљена потпуна сепарација цркве и државе. Овакав приступ тумачењу уставних одредби посвећених овом питању потврдио је и Уставни суд Србије у више својих одлука.¹⁶ Сасвим је јасно, на основу свега до сада изреченог, да ставови о неуставности наведених законских чланова, по истакнутом основу, напосто нису засновани на иоле ваљаним аргументима.

Било какво разматрање проблема дискриминације нужно, по природи ствари, захтева анализу актуелног Закона о забрани дискриминације из 2009. године. Овим актом је, у његовом другом члану, дискриминација, врло минуциозно, појмовно одређена као свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе као и на чланове њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, роду, родном идентитету, сексуалној оријентацији, полним карактеристикама, нивоом прихода, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима.¹⁷ Чак и сасвим летимичан поглед на наведени законски текст без имало сумње доводи до несумњивог закључка да се наведеним

¹⁶ Видети више о овоме у Одлука Уставног суда Републике Србије, бр: ИУз- 455/2011, Сл. гласник РС, бр. 23/2013.

¹⁷ Закон о забрани дискриминације, члч 2, Сл. гласник РС, бр. 22 од 30. марта 2009, 52 од 24. маја 2021.

правним текстом искључиво забрањује неоправдано прављење разлике, односно, неједнако поступање, а не и свако друго прављење разлике, то јест, неједнако поступање. Простије речено, уколико се сагласимо да начело једнакости подразумева да се са једнаким случајевима мора поступати једнако, а са тиме је изузетно тешко не сагласити се, неизбежно је, а на основу елементарних правила формалне логике, прихватити и последичан став да је са неједнаким случајевима нужно поступати неједнако. Основно и једино важно је какав је одговор на питање да ли субјекти права о којима је реч имају или пак немају какве посебности, које их разликују од свих других субјеката права (било да је реч о правним или физичким лицима) обухваћених прописима којима су регулисани односи у области високог образовања. Одговор на дато питање нужно мора да буде потврдан, нарочито уколико се има у виду специфичан карактер знања, аксиолошких основа, као и начин рада којим се неоспорно одликују теолошке високошколске установе. Поред тога, мора се истаћи неоспорна чињеница да наведени чланови Закона о високом образовању, без икакве сумње, представљају изузетак у односу на остале опште норме којима се у датом акту регулишу слична питања која се односе на све друге субјекте у овој области, те стога морају да буду што уже тумачени. На основу свега до сада изреченог, сасвим је оправдано закључити да је став о неуставности наведених законских решења услед кршења начела забране дискриминације у потпуности неоснован. Када је реч о критикама које се свode на став да је аутономија Универзитета који у свом саставу имају факултете који остварују академске студијске програме у области теологије наведеним законским решењима практично укинута, најпре треба приметити да је већ нешто раније истакнуто да је аутономија универзитета у члану 72. зајамчена Уставом Републике Србије.¹⁸ Истини за вољу, мора се рећи да је ова, највишим правним актом гарантована аутономија, изражена у самосталном одлучивању о сопственом раду и уређењу универзитета, високошколских и научних установа, како је то прецизирано другим ставом истог члана Устава, у извесној мери, истовремено и релативизована, будући да се она има, како је то изричито наведено, остваривати у складу са законом. Актуелни Закон о високом образовању прилично детаљно и прецизно регулише питање аутономије универзитета у члановима 5, 6, 7 и 8. Наведени чланови закона сасвим јасно указују да дати акт установљава, како индивидуалне, тако и институционалне академске слободе, које заједно заокружују и суштински и садржински појмовно одређују аутономију универзитета. Исказано противљење наведеним променама датог закона, заправо, по својој природи, сасвим парадоксално, суштински представља, ништа друго до захтев за ограничавањем аутономије универзитета, будући да се на тај начин негира право теолошким факултетима да се користе правима које им закон изричито признаје у члану 6. актуелног

¹⁸ Видети Устав Републике Србије, чл. 72, Сл. гласник РС, бр. 98/2006.

закона. Њиме се, наиме, у девет ставова изузетно детаљно одређује садржина уставом гарантоване аутономије универзитета, која, према законском тексту припада универзитету, али и другим високошколским установама. Било какво ускраћивање права теолошким факултетима да уживају Уставом и законом гарантована права, а у складу са својим самостално процењеним потребама и специфичностима, без икакве сумње, суштински представља ограничавање и ускраћивање аутономије универзитета овим субјектима. Основна сврха академских слобода и аутономије универзитета, чак и уколико их разумемо искључиво на секуларан начин, ни на који начин не би била унапређена њиховим неселективним, насилним и вештачким проширивањем на теолошке факултете. Било какво присиљавање теолошких високошколских установа да занемаре теолошка питања приликом запошљавања, обављана делатности или пак избора студентата, заправо представља затирање особеног карактера и природе ових интелектуалних заједница. Академске слободе које чине суштину аутономије универзитета, онако како се схватају у оквирима савремених секуларних универзитета, почивају на ставу да се знање једино може стицати и унапређивати коришћењем разума схваћеног у индивидуалистичком смислу кроз аналитички скептицизам и критичку анализу. Ово само по себи не представља било какав проблем. Но, на жалост, чак и суштински исправни приступи могу нанети штету уколико имају искључив карактер и почивају на неизбежно погрешној представи о сопственом универзалном и апсолутном карактеру. Уколико прихватимо да теолошке идеје и приступи могу макар и у најмањој мери да пруже позитиван допринос свеукупном људском знању, ваљало би онда препознати и прихватити чињеницу да секуларна методологија и приступ нити може, нити сме да буде апсолутизован.

На самом крају, након свега што је речено, сасвим је оправдано закључити да теолошке високошколске установе у нашем високом образовању ни на који начин не могу да представљају страног тело и реметилачки фактор у наизглед идиличном академском окружењу, утемељеном на принципима секуларизма, лаицизма и индивидуалистички схваћеног разума. Напротив, теолошке високошколске установе представљају аутохтони и неодвојиви део нашег високог образовања, будући да су у саставу Универзитета у Београду од тренутка свог оснивања, сада већ више од једног века. Ове високошколске установе, баш попут и свих осталих високошколских установа у нашем високом образовању, се, као саставни део Универзитета, у потпуности ослањају на начела универзитетске и факултетске традиције и аутономије, баш као и на академске слободе научног и уметничког стварања. Решења предвиђена у Закону о високом образовању којима се регулише рад високошколских установа које остварују академске студијске програме у области теологије једне од традиционалних цркава и верских заједница, ни на који начин не садрже одредбе противустановног карактера ни по једном од основа који су истицани у нашој јавности. На крају крајева, раније истакнути примери сличних законских решења примењених у неким од најразвијенијих држава у ЕУ сасвим довољно

убедљиво сведоче о томе да очување различитих идеја и приступа знању представља заправо један од темељних постулата сваког истински демократског друштва. Нема ни једног ваљаног разлога да то не буде тако и у нас.

Литература

- Решење Владе Републике Србије 05 број 02-82/2004 од 9. јануара 2004. године, Сл. гласник РС, бр. 3/04.
Аутентично тумачење диспозитива Решења Владе Републике Србије 05 бр. 02-82/2004 од 9. јануара 2004. године, Сл. гласник РС, бр. 51/04
Закон о високом образовању, Сл. гласник РС, бр. 88/2017, 73/2018, 27/2018 - др. закон, 67/2019, 6/2020 - др. закони, 11/2021 - аутентично тумачење, 67/2021, 67/2021 - др. закон и 76/2023
Одлука Уставног суда Републике Србије, бр: IУз- 455/2011, Сл. гласник РС, бр. 23/2013.
Закон о забрани дискриминације, чл. 2, Сл. гласник РС, бр. 22 од 30. марта 2009, 52 од 24. маја 2021.
Устав Републике Србије, чла. 72, Сл. гласник РС, бр. 98/2006

*Srđan Đorđević, Full time Professor,
Faculty of Law, University of Kragujevac
Dejan Matić, Associate Professor,
Faculty of Law, University of Kragujevac*

THEOLOGICAL HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN THE REPUBLIC OF SERBIA

Summary: This paper discusses the problem of the position of theological higher education institutions in the context of current positive legal regulations in the field of higher education in the Republic of Serbia. The current situation in our higher education, as well as the public debate that preceded the adoption of the currently valid regulations in this area, clearly indicate the undoubted need to approach the analysis of precisely those norms that regulate the work of higher education institutions that implement academic study programs in the field of theology of one of the traditional churches and religious communities. In addition, the need for such critical consideration, in itself, originates from the undoubted and immeasurable general social importance that activity in higher education, by the nature of things,

quite objectively possesses. Precisely for the stated reasons, this work is dedicated to both a critical analysis of the indicated regulations, and to pointing out possible directions for overcoming potential problems in the future, in order to enable smooth development and progress for the activities in the field of higher education in Serbia.

Keywords: *university autonomy, higher education, theological higher education institutions, discrimination, secularity.*